

Zbirka odločb sodne prakse

SODBA SODIŠČA (drugi senat)

z dne 26. marca 2020*

„Pritožba – Državne pomoči – Kapitalski vložek in jamstva države – Pojem državne pomoči – Pojem ‚ugodnost‘ – Načelo zasebnega akterja – Merilo zasebnega vlagatelja – Obveznost skrbne in nepristranske preučitve, ki jo ima Evropska komisija – Sodni nadzor – Dokazno breme – Pojem ‚podjetje v težavah‘ – Smernice o državni pomoči za reševanje in prestrukturiranje – Obvestilo o poroštvih – Začasni okvir za leto 2011 – Znesek pomoči, ki ga je treba vrniti – Obveznost obrazložitve, ki jo imata Komisija in Splošno sodišče Evropske unije“

V zadevi C-244/18 P,

zaradi pritožbe na podlagi člena 56 Statuta Sodišča Evropske unije, vložene 4. aprila 2018,

Larko Geniki Metalleftiki kai Metallourgiki AE s sedežem v Atenah (Grčija), ki jo zastopajo I. Drillerakis, E. Rantos, N. Korogiannakis, I. Soufleros, E. Triantafyllou in G. Psaroudakis, dikigoroj,

pritožnica,

druga stranka v postopku je

Evropska komisija, ki jo zastopata É. Gippini Fournier in A. Bouchagiar, agenta,

tožena stranka v postopku na prvi stopnji,

SODIŠČE (drugi senat),

v sestavi A. Arabadjiev (poročevalec), predsednik senata, P. G. Xuereb in T. von Danwitz, sodnika,

generalni pravobranilec: H. Saugmandsgaard Øe,

sodni tajnik: A. Calot Escobar,

na podlagi pisnega postopka,

po predstavitvi sklepnih predlogov generalnega pravobranilca na obravnavi 24. oktobra 2019

izreka naslednjo

* Jezik postopka: grščina.

Sodbo

- 1 Družba Larko Geniki Metalleftiki kai Metallourgiki AE (v nadaljevanju: Larko) s pritožbo predlaga razveljavitev sodbe Splošnega sodišča Evropske unije z dne 1. februarja 2018, Larko/Komisija (T-423/14, EU:T:2018:57; v nadaljevanju: izpodbijana sodba), s katero je to zavrnilo njeno tožbo za razglasitev ničnosti Sklepa Komisije 2014/539/EU z dne 27. marca 2014 o državni pomoči SA.34572 (13/C) (ex 13/NN), ki jo je Grčija odobrila družbi Larco General Mining & Metallurgical Company SA (UL 2014, L 254, str. 24; v nadaljevanju: sporni sklep).

Pravni okvir

Smernice o državni pomoči za reševanje in prestrukturiranje

- 2 V točkah od 9 do 11 Smernic Skupnosti o državni pomoči za reševanje in prestrukturiranje podjetij v težavah (UL 2004, C 244, str. 2; v nadaljevanju: Smernice o državni pomoči za reševanje in prestrukturiranje), je določeno:
 - „9. Skupnost nima opredelitve ‚podjetja v težavah‘. Za namene teh smernic pa Komisija šteje za podjetje v težavah, ko ni zmožno z lastnimi sredstvi ali s sredstvi, ki jih lahko pridobi od svojih lastnikov/delničarjev ali upnikov, preprečiti izgube, ki bi brez zunanjega posredovanja državnih organov kratkoročno ali srednjeročno skoraj gotovo ogrozile obstoj družbe.
 10. Za namen teh smernic je podjetje v težavah načeloma in ne glede na velikost, zlasti v naslednjih okoliščinah:
 - (a) je družba z omejeno odgovornostjo[...], pri kateri je izgubljena več kot polovica njenega osnovnega kapitala [...] in je bila v preteklih 12 mesecih izgubljena več kot četrtnina tega kapitala, ali
 - (b) v primeru podjetja, v katerem imajo nosi vsaj nekaj članov neomejeno odgovornost za dolg podjetja [...], kjer je izguba dosegla več kot polovico njenega kapitala, prikazanega v računovodski evidenci podjetja, in je bila v preteklih 12 mesecih izgubljena več kot četrtnina tega kapitala, ali
 - (c) na glede na vrsto zadevnega podjetja, če po domači zakonodaji izpolnjuje kriterije za uvedbo kolektivnih postopkov insolventnosti.
 11. Podjetje lahko velja za podjetje v težavah, tudi če ni izpolnjena nobena od okoliščin, določenih v točki 10, zlasti ob prisotnosti običajnih znakov podjetja v težavah, kot so naraščajoče izgube, upadanje prometa, kopičenje zalog, presežki prostih zmogljivosti, padanje denarnih tokov, naraščajoči dolgovi, naraščajoči stroški obresti ali zmanjševanje čiste vrednosti sredstev. V težjih primerih je lahko podjetje že postalo plačilno nesposobno ali je po domačem pravu že v kolektivnem postopku v primeru insolventnosti. V slednjem primeru se te smernice uporabljajo za vsako pomoč, dodeljeno v okviru takšnih postopkov, katerih cilj je nadaljevanje poslovanja podjetja. V vsakem primeru pa je podjetje v težavah upravičeno le takrat, ko lahko dokaže, da si z lastnimi sredstvi ali sredstvi lastnikov/delničarjev ali iz tržnih virov ne more opomoči.“

Obvestilo o poroštvih

- 3 Obvestilo Komisije o uporabi členov [107] in [108 PDEU] za državno pomoč v obliki poroštev (UL 2008, C 155, str. 10; v nadaljevanju: Obvestilo o poroštvih) v točki 2.1, tretji odstavek, določa:

„V izogib vsakršnim dvomom je treba izraz ‚državna sredstva‘ opredeliti v povezavi z državnimi poroštvi. Ugodnosti državnega porošstva izhajajo iz tega, da tveganje, povezano s poroštvom, nosi država. Tovrstni državni prevzem tveganja se navadno poplača z ustrežno premijo. Kadar se država

odpove celotni takšni premiji ali njenemu delu, to pomeni ugodnost za podjetje ter zmanjšanje državnih prihodkov. Tudi če se izkaže, da država v okviru poroštva ne izvrši nikakršnih plačil, gre lahko vseeno za državno pomoč po členu [107](1) [PDEU]. Pomoč je dodeljena v trenutku izdaje poroštva in ne v trenutku njegove uveljavitve oziroma izvršitve plačil pod pogoji poroštva. Ali to poroštvo pomeni državno pomoč ali ne, in če jo, kolikšen je lahko znesek te pomoči, je treba oceniti v trenutku izdaje poroštva.“

4 V točki 3.2, točki (a) in (d), tega obvestila je pojasnjeno:

„V zvezi s posameznimi državnimi poroštvi Komisija meni, da izpolnjevanje vseh naslednjih pogojev izključuje obstoj državne pomoči:

(a) Posojilojemalec ni v finančnih težavah.

Da se odloči, ali naj se posojilojemalec obravnava, kot da je v finančnih težavah, se uporablja opredelitev iz [Smernic o državni pomoči za reševanje in prestrukturiranje]. MSP, registrirana manj kot tri leta, se za namene tega obvestila ne obravnava kot podjetja v težavah za to obdobje.

[...]

(d) Za poroštvo se plača tržno oblikovana cena.

Kakor je navedeno v točki 2.1, se prevzem tveganja navadno poplača z ustrezno premijo na znesek poroštva ali znesek, zavarovan s poroštvom. Kadar je plačana cena za poroštvo vsaj tako visoka, da ustreza primerljivi poroštveni premiji, ki jo je mogoče najti na finančnih trgih, poroštvo ne zajema pomoči.

Če na finančnih trgih ni mogoče najti ustrezno primerljive poroštvene premije, se skupni stroški financiranja posojila s poroštvom, skupaj z obrestmi posojila in poroštveno premijo, primerjajo s tržno ceno podobnega posojila brez poroštva.

Za določitev ustrezne tržne cene se v obeh primerih upoštevajo značilnosti poroštva in posameznega posojila. To vključuje: znesek in trajanje transakcije, zavarovanje, ki ga da posojilojemalec, in druge vidike, ki vplivajo na oceno stopnje vračila, verjetnost neplačila zaradi finančnega položaja posojiljemalca, njegov sektor dejavnosti in obete ter druge gospodarske razmere. Ta analiza bi lahko predvsem omogočila, da se posojilojemalec razvrsti z bonitetno oceno tveganja. Bonitetno oceno lahko dodeli mednarodno priznana bonitetna agencija oziroma se določi, če je mogoče, po notranji bonitetni oceni banke, ki zagotovi zadevno posojilo. Komisija izpostavi povezavo med bonitetno oceno in stopnjo tveganja neplačila, ki so jo vzpostavile mednarodne finančne institucije, katerih delo je dostopno tudi za javnost [...] Pri oceni, ali premija ustreza tržnim cenam, lahko država članica izvede primerjavo s cenami, ki so jih plačala podjetja na trgu, uvrščena v podoben razred tveganja.

Komisija tako ne bo dopustila, da se določi enotna poroštvena premija, ki naj bi odražala splošen standard sektorja.“

5 V točki 3.6 tega obvestila je pojasnjeno:

„Neizpolnjevanje katerega koli pogoja iz točk 3.2 do 3.5 ne pomeni, da je poroštvo ali poroštvena shema samodejno obravnavana kot državna pomoč. Če obstaja dvom, ali načrtovano poroštvo oziroma poroštvena shema pomeni državno pomoč, jo je treba priglasiti Komisiji.“

- 6 Točka 4.1, prvi in drugi odstavek, in tretji odstavek, točka (a), Obvestila o poroštvi določa:

„Kadar posamezno poroštvo oziroma poroštvena shema ni skladna z načelom vlagatelja v tržnem gospodarstvu, se šteje, da vsebuje državno pomoč. Element državne pomoči je treba zato številčno ovrednotiti, da se ugotovi, ali je pomoč morda skladna v okviru posameznih izjem za državno pomoč. Načeloma se bo kot element državne pomoči štela razlika med ustrezno tržno ceno poroštva, zagotovljenega posamezno ali v okviru sheme, in dejansko ceno, plačano za ta ukrep.

Ustrezni letni ekvivalenti denarne dotacije se po referenčni obrestni meri diskontirajo na sedanjo vrednost, nato pa seštejejo, da se dobi skupni ekvivalent dotacije.

Pri izračunu elementa pomoči poroštva bo Komisija namenila posebno pozornost naslednjim elementom:

- (a) Ali je v primeru posameznih poroštev posojiljemalec v finančnih težavah? Ali je v primeru poroštvskih shem v merilih upravičenosti do shem predvideno izključevanje takih podjetij? (glej podrobnosti iz točke 3.2, točka (a)).

Komisija navaja, da bo tržni porok, če obstaja, podjetjem v težavah v trenutku dodelitve poroštva zaračunal visoko premijo zaradi pričakovane stopnje tveganja neplačila. Če postane verjetnost, da posojiljemalec ne bo mogel odplačati posojila, zelo visoka, mogoče te tržne stopnje ni, v izjemnih okoliščinah pa je lahko element pomoči poroštva celo enak znesku, ki ga dejansko krije navedeno poroštvo.“

Začasni okvir iz leta 2011

- 7 V Sporočilu Komisije o začasnem okviru Skupnosti za ukrepe državnih pomoči v podporo dostopu do financiranja ob trenutni finančni in gospodarski krizi (UL 2011, C 6, str. 5; v nadaljevanju: začasni okvir iz leta 2011) je v točki 2.3, prvi odstavek ter drugi odstavek, točki (f) in (i), navedeno:

„Za nadaljnje spodbujanje dostopa do financiranja in zmanjšanje sedanje velike zadržanosti bank do tveganja, so subvencionirana poroštva za posojila v omejenem obdobju lahko ustrezna in ciljno usmerjena rešitev, ki podjetjem omogoča lažji dostop do financiranja.

Komisija bo štela, da je taka državna pomoč združljiva s skupnim trgom na podlagi člena 107(3)(b) PDEU, če so izpolnjeni vsi naslednji pogoji:

[...]

- (f) poroštvo ne presega 80 % posojila v času trajanja posojila;

[...]

- (i) podjetja v težavah [, kakor so opredeljena v Smernicah o državni pomoči za reševanje in prestrukturiranje] so izključena s področja uporabe tega ukrepa.“

- 8 Začasni okvir iz leta 2011 v prilogi vsebuje tabelo v zvezi z začasnim okvirom premij „varnega pristana“ v bazičnih točkah glede na oceno kreditne sposobnosti bonitetne agencije Standard & Poor's.

Dejansko stanje

- 9 Dejansko stanje spora je povzeto v točkah od 1 do 14 izpodbijane sodbe:
- „1. [Družba Larko] je veliko podjetje, specializirano za izkopavanje in predelavo laterita, izkopavanje lignita ter proizvodnjo feroniklja in stranskih proizvodov.
 2. Ustanovljena je bila leta 1989 kot nova pravna oseba po likvidaciji družbe Hellenic Mining and Metallurgical SA. V času dejanskega stanja iz spora o glavni stvari je imela tri delničarje: grško državo, ki je imela prek zasebne finančne institucije Hellenic Republic Asset Development Fund v lasti 55,2 % delnic, banko National Bank of Greece SA (v nadaljevanju: ETE), ki je imela v lasti 33,4 % delnic, in družbo Public Power Corporation (glavni proizvajalec električne energije v Grčiji, katerega večinski delničar je država), ki je imela v lasti 11,4 % delnic.
 3. Marca 2012 je sklad Hellenic Republic Asset Development Fund [...] Komisijo obvestil o načrtu privatizacije družbe Larko.
 4. Komisija je aprila 2012 v skladu s pravili o državnih pomočeh po uradni dolžnosti začela predhodno oceno navedene privatizacije.
 5. Ocena je bila opravljena glede teh šestih ukrepov:
 - prvi se je na eni strani nanašal na dogovor o poravnavi dolga iz leta 1998 med družbo Larko in njenimi glavnimi upniki, v skladu s katerim je bilo treba za dolgove te družbe do njenih upnikov plačevati obresti po stopnji 6 % na leto, in na drugi na to, da grška država ni izterjala tega dolga (v nadaljevanju: ukrep št. 1);
 - drugi se je nanašal na poroštvo, ki ga je grška država leta 2008 dala za posojilo ATE Bank družbi Larko v višini 30 milijonov EUR (v nadaljevanju: ukrep št. 2 [...]). Poroštvo je pokrivalo 100 % posojila do treh let s poroštveno premijo 1 % na leto;
 - tretji se je nanašal na dokapitalizacijo v višini 134 milijonov EUR, ki jo je leta 2009 predlagal upravni odbor družbe Larko in so jo potrdili njeni trije delničarji, pri kateri je grška država sodelovala v celoti in banka ETE deloma (v nadaljevanju: ukrep št. 3 [...]);
 - četrti se je nanašal na poroštvo z neomejeno veljavnostjo in z določeno poroštveno premijo v višini 2 % na leto, ki ga je država leta 2010 dala za kritje bančne garancije, ki bi jo ETE dala družbi Larko za znesek približno 10,8 milijona EUR (v nadaljevanju: ukrep št. 4 [...]). Zadevna bančna garancija je zagotavljala, da Areios Pagos (kasacijsko sodišče, Grčija) odloži izvršitev sodbe, s katero je Efeteio Athinon (pritožbeno sodišče v Atenah, Grčija) priznalo obstoj dolga družbe Larko do upnika v višini 10,8 milijona EUR;
 - peti se je nanašal na bančne garancije, ki so po grški sodni odločbi nadomestile obvezno 25-odstotno predplačilo davčne globe (v nadaljevanju: ukrep št. 5);
 - šesti se je nanašal na poroštvi, ki ju je država leta 2011 odobrila za posojili v višini 30 milijonov EUR in 20 milijonov EUR, ki ju je dala banka ATE Bank ter sta pokrivali 100 % teh posojil in sta imeli določeno poroštveno premijo v višini 1 % na leto (v nadaljevanju: ukrep št. 6 [...]).
 6. Komisija je med to preiskavo od grških organov zahtevala dodatne informacije, ki so ji jih navedeni organi posredovali v letih 2012 in 2013. Prišlo je tudi do srečanj služb Komisije in predstavnikov grških organov.

7. Komisija je s sklepom z dne 6. marca 2013 (UL 2013, C 136, str. 27 [...]) sprožila formalni postopek preiskave na podlagi člena 108(2) PDEU v zvezi z državno pomočjo SA.34572 (13/C) (ex 13/NN).
8. V postopku iz člena 108(2) PDEU je Komisija grške organe in zainteresirane tretje osebe pozvala, naj predložijo svoje pripombe v zvezi z ukrepi pomoči, navedenimi zgoraj v točki 5. Komisija je pripombe grških organov prejela 30. aprila 2013 in ni prejela nobenih pripomb zainteresiranih tretjih oseb.
9. Komisija je 27. marca 2014 sprejela [sporni] sklep.
10. V [spornem] sklepu je Komisija uvodoma ugotovila, da je bila družba Larko [v obdobju sprejetja zadevnih ukrepov] podjetje v težavah v smislu [Smernic o državni pomoči za reševanje in prestrukturiranje].
11. V zvezi s presojo ukrepov, navedenih zgoraj v točki 5, je Komisija najprej štela, da ukrepi št. od 2 do 4 in 6 pomenijo državno pomoč v smislu člena 107(1) PDEU, dalje, da so bili ti ukrepi sprejeti ob kršitvi obveznosti priglasitve in mirovanja, določenih v členu 108(3) PDEU, in nazadnje, da navedeni ukrepi pomenijo pomoči, ki niso združljive z notranjim trgov in za katere velja obveznost vračila v smislu člena 14(1) Uredbe Sveta (ES) št. 659/1999 z dne 22. marca 1999 o določitvi podrobnih pravil za uporabo člena [108 PDEU] (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 8, zvezek 1, str. 339).
12. Komisija je tudi štela, da [...] ukrepa št. 1 in 5 [...] ne pomenita državne pomoči.
13. V izreku [spornega] sklepa je navedeno:

„[...]“

Člen 2

Državna pomoč, ki znaša 135.820.824,35 EUR v obliki državnih poroštev v korist družbe [Larko] leta 2008, 2010 in 2011, ter državna udeležba v dokapitalizaciji družbe leta 2009, ki jo je Grčija nezakonito dodelila ter s tem kršila člen 108(3) [PDEU], nista združljivi z notranjim trgov.

Člen 3

1. Upravičenec Grčiji povrne nezdružljivo pomoč iz člena 2.
2. Zneskom, ki jih je treba vrniti, se prištejejo obresti od izplačila pomoči upravičencem do njihovega dejanskega vračila.

[...]

Člen 6

Ta sklep je naslovljen na Helensko republiko.“

14. Priloga k [spornemu] sklepu vsebuje „podatke o izplačanih zneskih pomoči, ki jih je treba vrniti in ki so že bili vrnjeni“, in je navedena spodaj:

Identiteta upravičenca – ukrep	Skupni znesek prejete pomoči	Skupni znesek pomoči, ki jo je treba vrniti (Glavnica)	Skupni znesek pomoči, ki je bila že vrnjena	
			Glavnica	Obresti za vračilo
Lar[k]o – ukrep št. 2	30.000.000	30.000.000	0	0
Lar[k]o – ukrep št. 3	44.999.999,40	44.999.999,40	0	0
Lar[k]o – ukrep št. 4	10.820.824,95	10.820.824,95	0	0
Lar[k]o – ukrep št. 6	50.000.000	50.000.000	0	0

“

Postopek pred Splošnim sodiščem in izpodbijana sodba

- 10 Družba Larko je 6. junija 2014 v sodnem tajništvu Splošnega sodišča vložila tožbo za razglasitev ničnosti spornega sklepa in za vračilo vseh zneskov, ki so bili z izvršitvijo navedenega sklepa eventualno neposredno ali posredno izterjani od nje, skupaj z obrestmi.
- 11 Družba Larko je v utemeljitev tožbe navedla tri tožbene razloge, od katerih se je prvi nanašal na to, da naj bi Komisija napačno menila, da ukrepi št. od 2 do 4 in 6 pomenijo državno pomoč, ki ni združljiva z notranjim trgov, drugi na neobstoje obrazložitve spornega sklepa in tretji, naveden podredno, na to, da naj bi Komisija v zvezi s temi ukrepi napačno določila znesek pomoči, ki ga je treba vrniti, in odredila njegovo izterjavo ob kršitvi temeljnih načel Evropske unije.
- 12 Splošno sodišče je v izpodbijani sodbi to tožbo v celoti zavrnilo in družbi Larko naložilo plačilo stroškov.

Predlogi strank

- 13 Družba Larko Sodišču predlaga, naj izpodbijano sodbo razveljavi, zadevo vrne v razsojanje Splošnemu sodišču in pridrži odločitev o stroških.
- 14 Komisija Sodišču predlaga, naj pritožbo zavrne in družbi Larko naloži plačilo stroškov.

Pritožba

- 15 Družba Larko v utemeljitev pritožbe navaja štiri pritožbene razloge, od katerih se prvi nanaša na napačno uporabo merila zasebnega vlagatelja in pomanjkljivo obrazložitev izpodbijane sodbe, drugi na napačno razlago pojma gospodarske ugodnosti in pomanjkljivo obrazložitev te sodbe, tretji na napačno uporabo prava pri presoji združljivosti ukrepa št. 6 z notranjim trgov ter na pomanjkljivo obrazložitev navedene sodbe in četrti na napačno uporabo prava pri presoji v zvezi z oceno zneska pomoči, ki ga je treba izterjati iz naslova ukrepov št. 2, 4 in 6, in v zvezi z pomanjkljivo obrazložitvijo iste sodbe.

Prvi pritožbeni razlog: napačna uporaba merila zasebnega vlagatelja in pomanjkljiva obrazložitev izpodbijane sodbe

Trditve strank

- 16 Prvič, družba Larko trdi, da je Splošno sodišče napačno uporabilo merilo zasebnega vlagatelja s tem, da je v točkah 117 in 118 izpodbijane sodbe menilo, da ni predložila nobenega dokaza pred ukrepom št. 3, ki bi dokazoval, da je grška država s tem ukrepom želela pridobiti večinski delež v kapitalu te družbe, da bi začela prodajo te družbe, niti da bi taka pridobitev pospešila to prodajo. Dobro poučen zasebni vlagatelj naj bi namreč s tem, da zagotavlja preživetje svojega podjetja v težavah in s tem možnost njegove prodaje, omejil škodo, ki izhaja iz stečaja tega podjetja.
- 17 Drugič, po mnenju družbe Larko je sklepanje, da ni mogoče upoštevati začetka privatizacije te družbe takoj po ukrepu št. 3 – ker je do njega prišlo po tem ukrepu – napačno. Ker prodaja navedene družbe ni mogla biti izvedena pred navedenim ukrepom, naj dejstvo, da grška država ni izrazila svojega namena, da jo izvede, ne bi bilo upoštevno. Neločljiva ekonomska povezava med ukrepom št. 3 in začetkom te privatizacije naj bi bila namreč posledica njune časovne bližine.
- 18 Tretjič, neobstoj poslovnega načrta in kakršnega koli elementa, ki bi dokazoval, da je grška država ocenila dolgoročno donosnost družbe Larko, naj prav tako ne bi zadostoval za utemeljitev presoje Splošnega sodišča v zvezi z uporabo merila zasebnega vlagatelja, saj bi tak vlagatelj lahko razumno vlagal brez poslovnega načrta, ne z namenom iskanja dolgoročne koristi, ampak da bi omogočil prodajo podjetja.
- 19 Četrtoč, družba Larko meni, da je Splošno sodišče obrnilo dokazno breme s tem, da je preverilo, ali je bila presoja Komisije očitno napačna, čeprav mora Komisija dokazati, da pogoji za uporabo merila zasebnega vlagatelja očitno niso bili izpolnjeni. V skladu s sodno prakso naj bi namreč ta zahteva veljala za vse oblike načela zasebnega akterja in naj nikakor ne bi bila omejena na količinski vidik merila zasebnega upnika.
- 20 Vsekakor bi morale Splošno sodišče preveriti ne le vsebinsko pravilnost navedenih dokazov, njihovo zanesljivost in doslednost, temveč tudi, ali ti dokazi vsebujejo vse bistvene podatke, ki jih je treba upoštevati pri presoji zapletenega položaja, in ali lahko utemeljijo iz njih izvedene ugotovitve. Ker pa Splošno sodišče ni upoštevalo gospodarskega pomena povečanja kapitala, naj ne bi upoštevalo bistvenih elementov za presojo pogojev za uporabo merila zasebnega vlagatelja in naj bi zato napačno uporabilo pravo.
- 21 Petič, ugotovitve iz točke 120 izpodbijane sodbe, v skladu s katerimi je bila banka ETE udeležena pri povečanju kapitala v manjšem deležu od deleža države in da je knjigovodsko vrednost njene udeležbe v kapitalu v celoti razveljavila, naj v ničemer ne bi zmanjšale dejstva, da se je zasebni vlagatelj hkrati z državo odločil vložiti visok znesek, da bi ohranil pomemben manjšinski delež v družbi Larko z namenom njene privatizacije. V teh okoliščinah pa ni mogoče šteti, da družba Larko očitno ne bi prejela primerljivih olajšav od zasebnega vlagatelja.
- 22 Šestič, družba Larko trdi, da Splošno sodišče ni odgovorilo na njeno podredno trditev, da udeležba države pri povečanju kapitala ni pomenila dodelitve prednosti tej družbi, vsaj v višini zneska, potrebnega za ohranitev enake stopnje udeležbe v tej družbi.
- 23 Komisija trditve družbe Larko izpodbija.

Presoja Sodišča

- 24 Družba Larko s prvo trditvijo v bistvu izpodbija – ne da bi trdila, da so bili dokazi izkrivljeni – suvereno presojo dejstev, ki jo je opravilo Splošno sodišče v točkah 117 in 118 izpodbijane sodbe in v skladu s katero družba Larko ni dokazala, da je grška država pridobila večinski delež v kapitalu družbe Larko, da bi opravila prodajo te družbe, niti ni dokazala, da bi ta pridobitev pospešila to prodajo.
- 25 V skladu z ustaljeno sodno prakso Sodišča pa presoja dejstev, ki jo opravi Splošno sodišče, razen če ni podano izkrivljanje dokazov, ki so mu bili predloženi, ni pravno vprašanje, ki je kot tako predmet nadzora Sodišča (sodba z dne 30. septembra 2003, Freistaat Sachsen in drugi/Komisija, C-57/00 P in C-61/00 P, EU:C:2003:510, točka 102 in navedena sodna praksa).
- 26 Iz tega sledi, da je treba prvo trditev zavreči kot nedopustno.
- 27 Družba Larko z drugo trditvijo trdi, da je treba na cilj grške države, da se olajša njena privatizacija, sklepati iz ukrepov grških organov, izvedenih po ukrepu št. 3, zlasti zaradi njihove časovne bližine, ter da neobstoj poslovnega načrta in nobenega elementa, ki bi dokazoval, da je grška država ocenila dolgoročno donosnost družbe Larko, ne zadostuje za utemeljitev presoje Splošnega sodišča glede uporabe merila zasebnega vlagatelja.
- 28 V zvezi s tem je treba opozoriti, da se je treba za presojo vprašanja, ali bi zasebni akter v običajnih tržnih razmerah sprejel isti ukrep, sklicevati na tak subjekt, ki je v položaju, ki je čim bolj podoben položaju države (glej v tem smislu sodbo z dne 6. marca 2018, Komisija/FIH Holding in FIH Erhvervsbank, C-579/16 P, EU:C:2018:159, točka 55 in navedena sodna praksa).
- 29 V tem okviru mora Komisija opraviti celovito presojo, pri čemer mora upoštevati vse upoštevne dokaze v tej zadevi, na podlagi katerih bo lahko odločila, ali podjetje ob upoštevanju s tem priznanih gospodarskih prednosti takšnih olajšav očitno ne bi prejelo od takšnega zasebnega akterja (glej v tem smislu sodbo z dne 24. januarja 2013, Frucona Košice/Komisija, C-73/11 P, EU:C:2013:32, točka 73).
- 30 V zvezi s tem je treba za bistveno šteti vsako informacijo, ki lahko nezanemarljivo vpliva na proces odločanja zasebnega akterja, ki ga je treba šteti za običajno previdnega in skrbnega, ki je v karseda podobnem položaju kot država (glej v tem smislu sodbi z dne 24. januarja 2013, Frucona Košice/Komisija, C-73/11 P, EU:C:2013:32, točka 78, in z dne 21. marca 2013, Komisija/Buczek Automotive, C-405/11 P, neobjavljena, EU:C:2013:186, točka 54).
- 31 Zato so za uporabo načela zasebnega akterja upoštevni le podatki, ki so na voljo, in predviden razvoj v času, ko je bila sprejeta odločitev o izvedbi zadevnega ukrepa (glej v tem smislu sodbo z dne 5. junija 2012, Komisija/EDF, C-124/10 P, EU:C:2012:318, točka 105).
- 32 Zato elementov, nastalih po sprejetju zadevnega ukrepa, ni mogoče upoštevati za uporabo načela zasebnega akterja (glej v tem smislu sodbo z dne 30. novembra 2016, Komisija/Francija in Orange, C-486/15 P, EU:C:2016:912, točka 139).
- 33 Sodišče je res razsodilo, da so posegi države različnih oblik in jih je treba analizirati glede na njihove učinke, zato ni mogoče izključiti, da je treba več zaporednih posegov države v smislu uporabe člena 107(1) PDEU šteti za en sam poseg. Tako je lahko zlasti, kadar med zaporednimi posegi – med drugim z vidika njihovega časovnega zaporedja, njihovega namena in položaja podjetja ob teh posegih – obstaja tako tesna povezava, da jih ni mogoče ločiti (sodba z dne 19. marca 2013, Bouygues in Bouygues Télécom/Komisija in drugi ter Komisija/Francija in drugi, C-399/10 P in C-401/10 P, EU:C:2013:175, točki 103 in 104).

- 34 Ker pa je Splošno sodišče v obravnavani zadevi natančno ugotovilo, da ni dokazano, da je grška država s sprejetjem ukrepa št. 3 nadaljevala s prodajo družbe Larko, domnevna časovna bližina poznejših ukrepov grških organov sama po sebi ne zadostuje za dokaz, da je Splošno sodišče napačno uporabilo pravo.
- 35 V delu, v katerem družba Larko s tretjo trditvijo izpodbija presojo Splošnega sodišča v zvezi z uporabo merila zasebnega vlagatelja, pri čemer trdi, da bi tak vlagatelj lahko razumno vlagal brez poslovnega načrta, ne z namenom iskanja dolgoročnega dobička, temveč da bi omogočil prodajo zadevnega podjetja, zadostuje poudariti, da družba Larko tako Sodišču predlaga, naj opravi novo presojo dejstev, kar glede na sodno prakso, navedeno v točki 25 te sodbe, ne spada v njegovo pristojnost.
- 36 Tretjo trditev je treba zato zavreči kot nedopustno.
- 37 Družba Larko s četrto trditvijo Splošnemu sodišču očita, da ni upoštevalo meja sodnega nadzora, ki ga mora opraviti glede presoje Komisije v zvezi z uporabo merila zasebnega vlagatelja.
- 38 Res je, kot pravilno trdi družba Larko in kot je bilo navedeno v točki 29 te sodbe, da mora Komisija pri uporabi načela zasebnega akterja opraviti celovito presojo, pri čemer mora upoštevati vse upoštevne dokaze v zadevi, na podlagi katerih bo lahko odločila, ali upravičeno podjetje očitno ne bi prejelo primerljivih olajšav od takega akterja.
- 39 Vendar iz ustaljene sodne prakse izhaja tudi, da taka preučitev zahteva zapleteno gospodarsko presojo in da v okviru nadzora, ki ga sodišča Unije izvajajo nad zapletenimi gospodarskimi presojami Komisije na področju državnih pomoči, sodišče Unije s svojo gospodarsko presojo ne more nadomestiti presoje Komisije (sodba z dne 20. septembra 2017, Komisija/Frucona Košice, C-300/16 P, EU:C:2017:706, točki 62 in 63).
- 40 Zato Splošno sodišče s tem, da je svoj nadzor nad presojo Komisije v zvezi z uporabo merila zasebnega vlagatelja omejilo na presojo očitne napake pri presoji, v izpodbijani sodbi ni napačno uporabilo prava.
- 41 V delu, v katerem družba Larko pravilno poudarja, da bi morale Splošno sodišče kljub temu preveriti ne le vsebinsko pravilnost navedenih dokazov, njihovo zanesljivost in doslednost, ampak tudi, ali ti dokazi vsebujejo vse upoštevne podatke, ki jih je treba upoštevati pri presoji zapletenega položaja, in ali lahko utemeljijo iz njih izpeljane sklepe (sodba z dne 20. septembra 2017, Komisija/Frucona Košice, C-300/16 P, EU:C:2017:706, točka 64), ta družba zgolj trdi, da Splošno sodišče ni upoštevalo gospodarskega pomena izvedenega povečanja kapitala, in torej, na nedopusten način, izpodbija suvereno presojo dejstev, ki jo je opravilo Splošno sodišče.
- 42 Enako velja za peto trditev družbe Larko, s katero ta družba izpodbija presojo dejanskega stanja, ki jo je Splošno sodišče opravilo v točki 120 izpodbijane sodbe in ki se nanaša na gospodarski pomen udeležbe družbe ETE pri povečanju kapitala.
- 43 Nazadnje, v zvezi s šesto trditvijo družbe Larko zadostuje spomniti, da se v skladu z ustaljeno sodno prakso z obveznostjo obrazložitve Splošnemu sodišču ne nalaga, naj zagotovi razlago, ki bi izčrpno in posamično sledila razlogovanju strank v sporu, in da je torej obrazložitev Splošnega sodišča lahko implicitna, če zadevnim osebam omogoča, da se seznanijo z razlogi, iz katerih Splošno sodišče ni sprejelo njihovih trditev, Sodišču pa omogoča, da ima na voljo dovolj elementov za izvajanje nadzora (sodba z dne 9. marca 2017, Ellinikos Chrysos/Komisija, C-100/16 P, EU:C:2017:194, točka 32).
- 44 Kot namreč pravilno trdi Komisija, lahko Sodišče na podlagi točk od 112 do 120 izpodbijane sodbe izvede nadzor, družba Larko pa se seznanjajo z razlogi, iz katerih je Splošno sodišče implicitno zavrnilo njeno podredno trditev, da sodelovanje države pri ukrepu št. 3 ni pomenilo prednosti za družbo Larko v višini zneska, ki je bil potreben za to, da država ohrani enako stopnjo udeležbe v tej družbi.

- 45 Ob upoštevanju navedenih preudarkov je treba prvi pritožbeni razlog deloma zavreči kot nedopusten, deloma pa zavrniti kot neutemeljen.

Drugi pritožbeni razlog: napačna razlaga pojma gospodarske koristi in pomanjkljiva obrazložitev izpodbijane sodbe

- 46 Drugi pritožbeni razlog je sestavljen iz dveh delov, od katerih se prvi nanaša na ukrep št. 2, drugi pa na ukrep št. 4.

Prvi del drugega pritožbenega razloga, ki se nanaša na ukrep št. 2

– Trditve strank

- 47 Družba Larko trdi, da je Splošno sodišče dvakrat napačno uporabilo pravo, ker je menilo, da ukrep št. 2 pomeni prednost v njeno korist.
- 48 Prvič, Splošno sodišče naj bi družbo Larko napačno opredelilo kot podjetje v težavah, ker so dejstva, na katerih temelji ta presoja, nastala po odobritvi navedenega ukrepa. Najprej, navedeni finančni rezultati naj bi se namreč raztezali do leta 2012 in zlasti do negativnih rezultatov leta 2009. Dalje, finančni rezultati za leto 2008 naj bi bili tudi poznejši od odobritve istega ukrepa in naj jih grška država ob njegovi odobritvi ne bi poznala, saj obračunsko leto še ni bilo končano. Nazadnje, tudi če podatki za leto 2008 niso bili prihodnji, naj bi bili v tej fazi kratkoročni podatki.
- 49 Zato družba Larko meni, da se Splošno sodišče ni postavilo v okvir tega obdobja, kot to zahteva sodna praksa Sodišča. Poleg tega naj bi iz točk od 9 do 11 Smernic o državni pomoči za reševanje in prestrukturiranje izhajalo, da mora analiza premoženjskega stanja podjetja temeljiti na dovolj dolgoročnih podatkih in ne na trenutni sliki.
- 50 Drugič, Splošno sodišče je po mnenju družbe Larko napačno razlagalo merilo nadomestila v zvezi z ukrepom št. 2. V zvezi s tem družba Larko poudarja, da je Splošno sodišče v točki 95 izpodbijane sodbe samo ugotovilo, da Komisija ni dokazala nobenega od elementov merila, ki izhaja iz točke 3.2, točka (d), Obvestila o poroštvih. Vendar pa naj bi se s takim obvestilom, ki naj ne bi določalo nobene izjeme za primere, v katerih je po mnenju Komisije „očitno“, da pogoji za uporabo te določbe niso bili izpolnjeni, ta institucija sama omejila in ustvarila legitimna pričakovanja glede enakega obravnavanja.
- 51 Zato naj bi Splošno sodišče s tem, da je kljub temu presodilo, da pri spornem sklepu ni prišlo do očitne napake pri presoji zaradi gospodarskih težav družbe Larko in nepredložitve dokazov v upravnem postopku, ki bi dokazovali, da je bila premija za poroštvo, določena v ukrepu št. 2, ustrezna, hkrati nadomestilo sistem meril, določen v točki 3.2, točka (d), Obvestila o poroštvih, in s tem družbi Larko in grški državi naložilo breme dokazovanja ustreznega zneska te premije, s čimer je Komisijo razrešilo obveznosti, da sama ugotovi ta znesek.
- 52 Komisija meni, da je Splošno sodišče na podlagi dejstev, ki so se zgodila do 22. decembra 2008, ugotovilo, da je bila družba Larko podjetje v težavah, ker je imela leta 2008 negativen lastniški kapital, da se je njen promet v primerjavi s prejšnjim letom zmanjšal za skoraj polovico in da je imela znatne izgube. Dejstvo, da so bili ti podatki pozneje vpisani v računovodske izkaze družbe Larko, ne more omajati te ugotovitve. Poleg tega bi bilo mogoče dejstva, ki so nastala v nekem obdobju, v skladu s sodno prakso Splošnega sodišča dokazati tudi s poznejšimi dokumenti, ki temeljijo na teh predhodnih dejstvih. Vsekakor bi zasebni vlagatelj, ki bi bil 22. decembra 2008 v položaju grške države, poskrbel za to, da bi se pozanimal o obstoječem gospodarskem položaju družbe Larko, preden bi ji dal poroštvo, kot je to, ki izhaja iz ukrepa št. 2.

– Presoja Sodišča

- 53 Kot pravilno poudarja družba Larko v trditvah, povzetih v točkah 48 in 49 te sodbe, je Splošno sodišče svojo analizo, na prvem mestu, v točkah od 78 do 82 izpodbijane sodbe oprlo na elemente iz obdobja po sprejetju ukrepa št. 2, in sicer na finančne rezultate družbe Larko iz leta 2008, da bi ugotovilo dejstva, nastala pred sprejetjem tega ukrepa, in sicer, da je bila družba Larko podjetje v težavah v smislu točk od 9 do 11 Smernic o državni pomoči za reševanje in prestrukturiranje, ko ji je bil odobren ukrep št. 2.
- 54 Na drugem mestu, Splošno sodišče je v točkah 83 in 84 navedene sodbe preverilo, ali so bili grški organi, ko je bil sprejet ukrep št. 2, seznanjeni s temi težavami, in v točki 85 iste sodbe ugotovilo, da nobeden od elementov ne dokazuje „gotovo“, da so ti organi za to takrat vedeli.
- 55 Na tretjem mestu, Splošno sodišče je od točke 85 izpodbijane sodbe dalje uporabilo domnevo, da je grška država ob sprejetju ukrepa št. 2 morala poznati težaven položaj družbe Larko.
- 56 V tem okviru se je v točki 86 navedene sodbe najprej sklicevalo na točke od 82 do 84 sodbe z dne 5. junija 2012, Komisija/EDF (C-124/10 P, EU:C:2012:318), iz katerih med drugim izhaja, da če se država članica v upravnem postopku sklicuje na merilo zasebnega vlagatelja, mora v primeru dvoma nedvoumno ter na podlagi objektivnih in preverljivih elementov dokazati, da je izvedeni ukrep sprejela kot delničarka.
- 57 Dalje, Splošno sodišče je v točki 87 izpodbijane sodbe navedlo, da iz finančnih rezultatov družbe Larko za leto 2008 in iz pisanj tega podjetja izhaja – kot je Komisija ugotovila v sklepu z dne 6. marca 2013 o začetku formalnega postopka preiskave – da je bila od leta 2008 podjetje v težavah.
- 58 Nazadnje, Splošno sodišče je v točki 88 iste sodbe med drugim ugotovilo, da grški organi med upravnim postopkom niso dokazali, da so se pozanimali o gospodarskem in finančnem položaju družbe Larko v času dodelitve ukrepa št. 2, niti da tega položaja niso mogli poznati.
- 59 Na tej podlagi je Splošno sodišče v točkah 89 in 90 izpodbijane sodbe menilo, da bi se preudaren delničar vsaj pozanimal o trenutnem gospodarskem in finančnem položaju podjetja, preden bi mu dal poročstvo, kot je ukrep št. 2, in da Komisija ni storila očitne napake pri presoji, ko je družbo Larko ob dodelitvi tega ukrepa opredelila kot podjetje v težavah.
- 60 Zato je Splošno sodišče s tem, da je v bistvu ugotovilo, da ni nobenega elementa, ki bi se nanašal na položaj, ki je obstajal pred odobritvijo ukrepa št. 2 sočasno z njo, in ki bi dokazoval, da so bili grški organi ob dodelitvi tega ukrepa seznanjeni s težavami družbe Larko, zato domnevalo, da bi moral biti zasebni akter v položaju grških organov takrat seznanjen s temi težavami.
- 61 Splošno sodišče pa je s takim razlogovanjem napačno uporabilo pravo, kot pravilno trdi družba Larko.
- 62 V delu, v katerem družba Larko Splošnemu sodišču namreč očita, da se ni postavilo v okvir sprejetja ukrepa št. 2 in da je uporabilo domnevo, da bi morala grška država ob sprejetju tega ukrepa poznati težaven položaj te družbe, je treba najprej opozoriti, da je treba preizkus možnosti uporabe načela zasebnega akterja razlikovati od preizkusa v zvezi z uporabo tega načela (glej v tem smislu sodbi z dne 24. oktobra 2013, Land Burgenland in drugi/Komisija, C-214/12 P, C-215/12 P in C-223/12 P, EU:C:2013:682, točka 51, in z dne 6. marca 2018, Komisija/FIH Holding in FIH Erhvervsbank, C-579/16 P, EU:C:2018:159, točki 65 in 72).
- 63 Kadar namreč obstajajo dvomi o možnosti uporabe navedenega načela, zlasti ker je zadevna država članica pri sprejetju zadevnega ukrepa uporabila prerogative javne oblasti, mora država članica nedvoumno in na podlagi objektivnih in preverljivih elementov dokazati, da izvedeni ukrep izhaja iz

njenega statusa zasebnega akterja (sodbi z dne 5. junija 2012, Komisija/EDF, C-124/10 P, EU:C:2012:318, točka 82, in z dne 24. oktobra 2013, Land Burgenland in drugi/Komisija, C-214/12 P, C-215/12 P in C-223/12 P, EU:C:2013:682, točka 57).

- 64 Če pa se lahko uporabi načelo zasebnega akterja, je to med elementi, ki jih mora Komisija upoštevati za ugotovitev obstoja pomoči, in torej ne pomeni izjeme, ki se uporablja samo na zahtevo države članice, če je bilo ugotovljeno, da so izpolnjeni konstitutivni elementi pojma „državna pomoč“ iz člena 107(1) PDEU (glej v tem smislu sodbo z dne 6. marca 2018, Komisija/FIH Holding in FIH Erhvervsbank, C-579/16 P, EU:C:2018:159, točka 46 in navedena sodna praksa).
- 65 Komisija torej nosi dokazno breme glede tega, ali so pogoji za uporabo načela zasebnega akterja izpolnjeni ali ne (glej v tem smislu sodbo z dne 21. marca 2013, Komisija/Buczek Automotive, C-405/11 P, neobjavljena, EU:C:2013:186, točka 34).
- 66 V zvezi s tem je bilo v točkah 29 in 31 te sodbe že opozorjeno, da mora Komisija opraviti globalno presojo, pri čemer mora upoštevati vse upoštevne dokaze v tej zadevi, na podlagi katerih bo lahko odločila, ali podjetje ob upoštevanju s tem priznanih gospodarskih prednosti primerljivih olajšav očitno ne bi prejelo od zasebnega akterja in ali so v tem okviru upoštevni le podatki, ki so na voljo, in predviden razvoj ob sprejetju odločitve o izvedbi zadevnega ukrepa.
- 67 Komisija pa je v interesu dobre uporabe temeljnih pravil Pogodbe DEU v zvezi z državnimi pomočmi dolžna skrbno in nepristransko voditi postopek preučitve izpodbijanih ukrepov, tako da ima v ta namen pri sprejetju končne odločbe na voljo najzanesljivejše in najpopolnejše podatke (sodba z dne 2. septembra 2010, Komisija/Scott, C-290/07 P, EU:C:2010:480, točka 90).
- 68 Zato mora Komisija, če ugotovi, da je merilo zasebnega upnika mogoče uporabiti, zadevno državo članico pozvati, naj ji predloži vse upoštevne podatke, na podlagi katerih bo lahko preverila, ali so pogoji za uporabo tega merila izpolnjeni (sodba z dne 20. septembra 2017, Komisija/Frucona Košice, C-300/16 P, EU:C:2017:706, točka 24).
- 69 Tudi kadar se ta institucija sooča z državo članico, ki ji zaradi neizpolnjevanja obveznosti sodelovanja ni predložila podatkov, ki jih je od nje zahtevala, mora svoje odločbe utemeljiti z zanesljivimi in doslednimi elementi, ki zagotavljajo zadostno podlago za ugotovitev, da je bilo podjetje deležno prednosti, ki pomeni državno pomoč, in ki zato lahko utemeljijo njegove ugotovitve (sodba z dne 17. septembra 2009, Komisija/MTU Friedrichshafen, C-520/07 P, EU:C:2009:557, točke od 54 do 56).
- 70 Ker je namreč namen vračila zadevne pomoči od upravičenca odpraviti izkrivljanje konkurence, ki je bilo povzročeno z določeno konkurenčno prednostjo, in tako vzpostaviti položaj, kakršen je bil pred izplačilom te pomoči, Komisija ne more domnevati, da je bilo podjetje deležno koristi v obliki državne pomoči le na podlagi negativne domneve, ki temelji na pomanjkanju informacij, ki bi omogočale nasproten sklep, zaradi pomanjkanja drugih elementov, ki bi pozitivno dokazovali obstoj take koristi (sodba z dne 17. septembra 2009, Komisija/MTU Friedrichshafen, C-520/07 P, EU:C:2009:557, točki 57 in 58).
- 71 Splošno sodišče pa je s tem, da je domnevalo – čeprav je v bistvu ugotovilo, da ni nobenega elementa, ki bi se nanašal na položaj pred dodelitvijo ukrepa št. 2 ali iz obdobja njegove dodelitve, ki bi dokazoval, da so bili grški organi ob dodelitvi tega ukrepa seznanjeni s težavami družbe Larko – da bi moral biti zasebni subjekt, ki bi se znašel v položaju grških organov, v tistem trenutku seznanjen s temi težavami, kršilo sodno prakso, navedeno v prejšnji točki, in se ni postavilo v okvir sprejetja navedenega ukrepa, kot trdi družba Larko.
- 72 Zato je treba prvi del drugega pritožbenega razloga sprejeti, ne da bi bilo treba preučiti trditve družbe Larko, povzete v točkah 50 in 51 te sodbe.

Drugi del drugega pritožbenega razloga, ki se nanaša na ukrep št. 4

– Trditve strank

- 73 Družba Larko trdi, da je izpodbijana sodba na štirih mestih pomanjkljivo obrazložena v zvezi z ukrepom št. 4. Splošno sodišče naj v točki 127 izpodbijane sodbe ne bi odgovorilo na trditev, da je to, da je eden od glavnih delničarjev dal poroštvo za izpolnitev pogoja, ki ga je določilo sodišče v okviru sklepa v postopku za izdajo začasne odredbe, ustaljena praksa, v točki 128 te sodbe na trditev, da bi družba Larko, če ukrep št. 4 ne bi bil odobren, utrpela nepopravljivo škodo, ki je nastala zaradi zasega njenih sredstev, kar bi ogrozilo njeno privatizacijo, v točki 130 navedene sodbe na trditev, da so kritje, trajanje in premija poroštva, ki so določeni z ukrepom št. 4, v skladu s prevladujočimi tržnimi pogoji, in v točki 131 iste sodbe na trditev, da je bil ta ukrep v skladu z merilom zasebnega vlagatelja zaradi posebnega položaja banke ETE.
- 74 Komisija trditve družbe Larko izpodbija.

– Presoja Sodišča

- 75 Ob upoštevanju sodne prakse, navedene v točki 43 te sodbe, je treba ugotoviti, da točke od 125 do 132 izpodbijane sodbe družbi Larko omogočajo, da se seznanijo z razlogi, iz katerih so bile izrecno in implicitno zavržene trditve, povzete v točki 73 te sodbe, Sodišču pa, da ima dovolj elementov za izvajanje sodnega nadzora v zvezi s tem.
- 76 V delu, v katerem se s trditvami družbe Larko izpodbija tudi presoja Splošnega sodišča, da poroštvena premija v višini 2 % ni odražala tveganja neplačila družbe Larko, to podjetje nedopustno izpodbija presojo dejanskega stanja, ki jo je Splošno sodišče opravilo samostojno.
- 77 Zato v nasprotju s tem, kar trdi družba Larko, v izpodbijani sodbi ni podana pomanjkljiva obrazložitev niti domnevna napačna uporaba prava, ki ju zatrjuje ta družba.
- 78 Iz tega izhaja, da je treba drugi del drugega pritožbenega razloga zavriniti kot neutemeljen.

Tretji pritožbeni razlog: napačna uporaba prava pri presoji združljivosti ukrepa št. 6 z notranjim trgov in pomanjkljiva obrazložitev izpodbijane sodbe

- 79 Tretji pritožbeni razlog je sestavljen iz dveh delov, od katerih se prvi nanaša na kršitev začasnega okvira iz leta 2011 in pomanjkljivo obrazložitev izpodbijane sodbe, drugi pa na kršitev Smernic o državni pomoči za reševanje in prestrukturiranje ter pomanjkljivo obrazložitev navedene sodbe.

Prvi del tretjega pritožbenega razloga: kršitev Začasnega okvira iz leta 2011 in pomanjkljiva obrazložitev izpodbijane sodbe

– Trditve strank

- 80 Družba Larko poudarja, da je Splošno sodišče v točkah 170 in 171 izpodbijane sodbe menilo, da ukrep št. 6 ni bil v skladu z Začasnim okvirom iz leta 2011, ker poroštvena premija, določena s tem ukrepom, ni bila zadostna, da je znesek posojil, kritih s tem poroštvom, presegal znesek stroškov za plače družbe Larko za leto 2010, da je navedeno poroštvo pokrivalo 100 % teh posojil, da so podjetja v težavah ob dodelitvi poroštva, določenega z Začasnim okvirom iz leta 2011, izključena s področja uporabe tega okvira in da grški organi niso dokazali, da je bil ukrep št. 6 potreben, primeren in sorazmeren za odpravo resne motnje v gospodarstvu zadevne države članice.

- 81 Ker pa v spornem sklepu niso navedene premije iz priloge k Začasnemu okviru iz leta 2011 in ker Splošno sodišče ni pojasnilo, kako je Komisija kljub temu izpolnila obveznost ocene take premije, naj bi bila izpodbijana sodba pomanjkljivo obrazložena. Ker naj poleg tega skupni znesek posojil, zavarovanih leta 2011, ne bi presegel zneska stroškov plač družbe Larko za leto 2010, naj bi Splošno sodišče kršilo obveznost učinkovitega nadzora nad spornim sklepom. Poleg tega naj bi Splošno sodišče s tem, da je menilo, da je za ugotovitev, ali je podjetje v težavah, odločilen datum dodelitve pomoči in ne 1. julij 2008, kršilo točko 2.3, drugi odstavek, (i), Začasnega okvira iz leta 2011.
- 82 Nazadnje, Splošno sodišče naj bi izpodbijano sodbo pomanjkljivo obrazložilo s tem, da je navedlo zgolj to, da grški organi niso predložili upoštevanih dokazov v zvezi z vprašanjem, ali je bil ukrep št. 6 potreben za odpravljanje resne motnje v gospodarstvu zadevne države članice.
- 83 Komisija trditve družbe Larko izpodbija.

– *Presoja Sodišča*

- 84 Kot pravilno trdi Komisija, so pogoji, navedeni v točki 2.3 Začasnega okvira iz leta 2011, kumulativni in družba Larko ne izpodbija, da je ukrep št. 6 kril 100 % zadevnih posojil. Ker družba Larko ne izpodbija presoje Splošnega sodišča, da pogoj iz drugega odstavka, točka (f), te določbe ni izpolnjen, so njene vsebinske trditve brezpredmetne.
- 85 V zvezi z domnevno pomanjkljivo obrazložitvijo izpodbijane sodbe je treba ugotoviti, da glede na sodno prakso, navedeno v točki 43 te sodbe, točke od 168 do 171 izpodbijane sodbe družbi Larko omogočajo, da se seznanijo z razlogi, ki so privedli do izrecne in implicitne zavrnitve trditve, povzetih v točkah 81 in 82 te sodbe, Sodišču pa, da razpolaga z dovolj elementi za izvajanje sodnega nadzora v zvezi s tem.
- 86 Iz tega izhaja, da je treba prvi del tretjega pritožbenega razloga zavrniti kot neutemeljen.

Drugi del tretjega pritožbenega razloga: kršitev Smernic o državni pomoči za reševanje in prestrukturiranje ter pomanjkljiva obrazložitev izpodbijane sodbe

– *Trditve strank*

- 87 Družba Larko trdi, da je Splošno sodišče s tem, da ni upoštevalo njenih trditve, da je bil ukrep št. 6 priglašen Komisiji, ki je sodelovala z grškimi organi pri pripravi načrta prestrukturiranja te družbe, napačno razlagalo Smernice o državni pomoči za reševanje in prestrukturiranje, ni upoštevalo obveznosti, ki jih ima Komisija na podlagi načela lojalnega sodelovanja, in je izpodbijani sodbi odvzelo vsakršno obrazložitev.
- 88 Komisija trditve družbe Larko izpodbija.

– *Presoja Sodišča*

- 89 Kot pravilno trdi Komisija, družba Larko nedopustno izpodbija dejstva, ki jih je suvereno ugotovilo Splošno sodišče, in sicer, da se grški organi med upravnim postopkom niso sklicevali na Smernice o državni pomoči za reševanje in prestrukturiranje, niso priglasili načrta za prestrukturiranje ali likvidacijo v roku šestih mesecev in niso predložili dokaza, da je bil ukrep št. 6 omejen na najmanjši potrebni znesek.

- 90 V zvezi z domnevno pomanjkljivo obrazložitvijo izpodbijane sodbe je treba ugotoviti, da glede na sodno prakso, navedeno v točki 43 te sodbe, točke od 172 do 174 izpodbijane sodbe družbi Larko omogočajo, da se seznanijo z razlogi, ki so privedli do izrecne in implicitne zavrnitve trditve, povzetih v točki 87 te sodbe, Sodišču pa, da razpolaga z dovolj elementi za izvajanje sodnega nadzora v zvezi s tem.
- 91 Iz tega sledi, da je treba drugi del tretjega pritožbenega razloga in zato tretji pritožbeni razlog v celoti deloma zavreči kot nedopusten in deloma zavrniti kot neutemeljen.

Četrty pritožbeni razlog: napačna uporaba prava pri presoji zneska pomoči, ki ga je treba vrniti iz naslova ukrepov št. 2, 4 in 6, ter pomanjkljiva obrazložitev izpodbijane sodbe

Trditve strank

- 92 Družba Larko trdi, da je Splošno sodišče s tem, da je v točkah od 180 do 194 izpodbijane sodbe menilo, da je bila ocena zneska pomoči, ki ga je treba vrniti iz naslova ukrepov št. 2, 4 in 6, v spornem sklepu v skladu s členom 14(1) Uredbe št. 659/1999 in točko 4.1, tretji odstavek, točka (a), Obvestila o poroštvi, napačno uporabilo pravo, navedeno sodbo pa je pomanjkljivo obrazložilo.
- 93 Prvič, po mnenju družbe Larko je Splošno sodišče v točki 193 izpodbijane sodbe samo podalo obrazložitev, ki v spornem sklepu ni obstajala, in družbi Larko naložilo dokazno breme v zvezi z izjemnimi okoliščinami iz točke 4.1, tretji odstavek, točka (a), Obvestila o poroštvi.
- 94 Drugič, čeprav naj bi bilo ob sprejetju spornega sklepa jasno, da nobeno od zadevnih poroštev ni bilo uveljavljeno, naj bi Splošno sodišče potrdilo pristop Komisije, ki se je, ne da bi se obrnila na grške organe, omejila na ugotovitev, da nima dokazov o tem, da so bila navedena poroštva uveljavljena. S tem naj bi kršilo obveznosti v zvezi s skrbno in nepristransko preiskavo, ki jih ima Komisija.
- 95 Najprej, iz posojilne pogodbe iz leta 2008, ki jo je imela na voljo Komisija, naj bi bilo namreč razvidno, da bi se moralo vračilo posojil, predvidenih s to pogodbo, končati 31. marca 2012, precej pred sprejetjem spornega sklepa 27. marca 2014. Komisija naj bi torej imela na voljo vse podatke, na podlagi katerih je lahko sklepala, da so bila ta posojila že povrnjena. Dalje, vračilo posojila, odobrenega leta 2010, bi se moralo končati 45 dni po sprejetju spornega sklepa. Nazadnje, Komisija bi na navedeni datum lahko ugotovila, da je bilo posojilo, ki je bilo predmet ukrepa št. 6, že delno povrnjeno.
- 96 Tretjič, obveznost vračila tako posojilodajalcu kot državi, ki jamči za celotno odobreno posojilo, bi pripeljala do paradoksalnega rezultata, v skladu s katerim bi bila družba, ki vrne posojilo, v težji situaciji kot družba, ki je uveljavila državno poroštvo. Ker Splošno sodišče v izpodbijani sodbi ni odgovorilo na trditve, navedene v zvezi s tem, naj bi bila ta sodba pomanjkljivo obrazložena.
- 97 Četrty, družba Larko navaja, da ob sprejetju spornega sklepa niti v sodni praksi niti v praksi Komisije ni bilo precedenčnega primera za izterjavo celotne vrednosti posojila s poroštvom, kadar ni prišlo do uveljavitve poroštva. Zadeve, na katere se sklicuje Komisija, naj bi se namreč nanašale na druge dejanske okoliščine, v katerih so bila poroštva uveljavljena. Nasprotno pa naj bi Komisija v podobni zadevi, v kateri so bila posojila nato vrnjena, to dejstvo upoštevala in naj ne bi naložila vračila zneska posojil, ampak naj bi uporabila višjo referenčno obrestno mero. V obravnavani zadevi pa bi morala storiti enako.
- 98 Petič, posledice, ki izhajajo iz obveznosti izterjave zneska zadevnih posojil, naj bi bile v nasprotju z ustaljeno sodno prakso, v skladu s katero je namen odločb Komisije o odreditvi vračila državne pomoči ponovno vzpostaviti prejšnje stanje, in ne bi smele pomeniti sankcije, ki presega dejansko prejeta ugodnost.

- 99 Šestič, to, da naj bi šlo pri spornem sklepu za nezakonito sankcijo, naj bi izhajalo iz napačne uporabe točke 4.1, tretji odstavek, točka (a), Obvestila o poroštvih, ki omogoča tako ravnanje le takrat, kadar obstajajo izjemne okoliščine. Taka presoja pa bi morala biti natančno obrazložena in ne bi mogla temeljiti niti na „dvomih“ Komisije v zvezi z zmožnostjo družbe Larko, da pridobi posojilo, kot so navedeni v točkah 77 in 104 obrazložitve spornega sklepa, niti na neobstoju elementov, ki bi kazali na to, da je bilo poroštvo uveljavljeno, kot je navedeno v točkah 78, 95 in 105 obrazložitve tega sklepa.
- 100 Zato naj bi Splošno sodišče s tem, da je ugotovilo, da je bil sporni sklep v zvezi s tem zadostno obrazložen, najprej napačno uporabilo pravo glede zahtevanega dokaznega standarda. Dalje, tako napako naj bi storilo pri presoji, da so obstajale izjemne okoliščine. Nazadnje, izpodbijana sodba Splošnega sodišča naj bi bila protislovna in zato nezadostno obrazložena.
- 101 Komisija trditve družbe Larko izpodbija. Ta institucija zlasti meni, da družba Larko ne izpodbija pravnega preizkusa, ki ga je uporabilo Splošno sodišče, ampak nedopustno ugotavljanje dejstev, v zvezi s katerimi je Splošno sodišče uporabilo ta preizkus. Splošno sodišče naj bi namreč ugotovilo obstoj izjemnih okoliščin, ker je bila družba Larko ob odobritvi ukrepov št. 2, 4 in 6 v „izjemno občutljivem položaju“, ki so povzročile, da „družba Larko sama [ni mogla] vrniti celotnega posojila“.

Presoja Sodišča

- 102 Najprej je treba opozoriti, da razlaga sklepa na področju državnih pomoči, ki ga je Komisija sprejela pri izvrševanju svojih pooblastil, spada v okvir pravne presoje in da so pritožbeni razlogi zoper tako razlago, ki jo je podalo Splošno sodišče, zato dopustni v okviru pritožbe (glej v tem smislu sodbo z dne 6. oktobra 2015, Komisija/Andersen, C-303/13 P, EU:C:2015:647, točka 74).
- 103 V delu, v katerem bi se morale trditve Komisije, s katerimi je izpodbijala dopustnost trditve družbe Larko, nanašati na trditev v zvezi z razlago spornega sklepa, je treba torej te trditve zavrniti.
- 104 Na prvem mestu, v delu, v katerem družba Larko Splošnemu sodišču očita, da je prekoračilo meje svojega nadzora, je treba opozoriti, da sta pri nadzoru zakonitosti iz člena 263 PDEU Sodišče in Splošno sodišče pristojni, da odločata o tožbah zaradi nepristojnosti, bistvenih kršitev postopka, kršitev Pogodbe DEU ali katerega koli pravnega pravila v zvezi z njeno uporabo ali zaradi zlorabe pooblastil. Člen 264 PDEU določa, da Sodišče, če je tožba utemeljena, razglasi zadevni akt za ničen. Sodišče in Splošno sodišče lahko torej vsekakor nadomestita obrazložitev avtorja izpodbijanega akta s svojo obrazložitvijo (sodbi z dne 24. januarja 2013, Frucona Košice/Komisija, C-73/11 P, EU:C:2013:32, točka 89 in navedena sodna praksa, in z dne 28. februarja 2013, Portugalska/Komisija, C-246/11 P, neobjavljena, EU:C:2013:118, točka 85 in navedena sodna praksa).
- 105 Vendar razlaga izpodbijanega akta, kot izhaja iz sodne prakse, navedene v točki 102 te sodbe, spada v okvir tega nadzora.
- 106 V obravnavani zadevi pa je iz točk od 184 do 194 izpodbijane sodbe nedvoumno razvidno, da se je Splošno sodišče omejilo na tako razlago in nikakor ni nadomestilo obrazložitve.
- 107 Iz tega sledi, da je treba prvo trditev družbe Larko zavrniti kot neutemeljeno.
- 108 Na drugem mestu, Splošno sodišče v nasprotju s trditvami družbe Larko v navedenih točkah izpodbijane sodbe ni obrnilo dokaznega bremena v zvezi z obstojem izjemnih okoliščin iz točke 4.1, tretji odstavek, točka (a), Obvestila o poroštvih, temveč je v skladu s sodno prakso, navedeno v točkah 39 in 41 te sodbe, preverilo, ali je Komisija pri presoji napačno uporabila pravo ali storila očitne napake pri presoji.

- 109 Na tretjem mestu, v delu, v katerem družba Larko Splošnemu sodišču očita napačno razlago točke 4.1, tretji odstavek, točka (a), in tega pojma, je treba poudariti, da je Splošno sodišče v točkah od 189 do 191 izpodbijane sodbe potrdilo obstoj izjemnih okoliščin, a le če je izključeno, da bi lahko posojiljemalec s svojimi sredstvi odplačal posojilo, zajeto z zadevnim poroštvom.
- 110 V nasprotju s trditvami družbe Larko pa je s tako predpostavko mogoče dokazati obstoj izjemnih okoliščin v smislu navedene določbe, zato se ne zahteva noben drug dokaz kot dokaz o njeni resničnosti.
- 111 V zvezi s tem je Splošno sodišče na eni strani v točkah od 186 do 188 izpodbijane sodbe pravilno ugotovilo, da iz skupne razlage točk od 55 do 66, 77, 94 in 104 obrazložitve spornega sklepa izhaja, da je Komisija z uporabo neustreznega izraza „dvomljiv“ v resnici izrazila presojo, v skladu s katero družba Larko brez ukrepov št. 2 in 6 ne bi mogla prejeti posameznih financiranj.
- 112 Na drugi strani je Splošno sodišče v točkah 181, 182, 192 in 193 izpodbijane sodbe ob upoštevanju sodne prakse, navedene v točki 43 te sodbe, pravno zadostno obrazložilo zavrnitev trditev družbe Larko v zvezi z neobstojem izjemnih okoliščin v smislu točke 4.1, tretji odstavek, točka (a), Obvestila o poroštvi, saj preudarki iz teh točk izpodbijane sodbe družbi Larko namreč omogočajo, da se seznanijo z razlogi, ki so pripeljali do zavrnitve teh trditev, Sodišču pa zadostne elemente za izvajanje sodnega nadzora v zvezi s tem.
- 113 Na četrtem mestu, v zvezi s trditvami, povzetimi v točkah od 94 do 96 te sodbe, s katerimi družba Larko izpodbija utemeljenost presoje Splošnega sodišča v zvezi z oceno pomoči, ki jih je treba vrniti, zadostuje navesti, da se te trditve nanašajo na upoštevanje dogodkov po odobritvi ukrepov št. 4 in 6, tako da bi jih bilo treba, tudi če bi bile dopustne, ob upoštevanju sodne prakse, navedene v točkah od 28 do 32 te sodbe, vsekakor zavrniti kot brezpredmetne.
- 114 Na petem mestu, v delu, v katerem se družba Larko sklicuje na domnevno predhodno prakso odločanja Komisije, zadostuje poudariti, da je treba v skladu s sodno prakso Sodišča to, ali ima določen ukrep naravo državne pomoči, presojati le v okviru člena 107(1) PDEU, in ne glede na domnevno predhodno prakso odločanja Komisije (sodba z dne 15. novembra 2011, Komisija in Španija/Government of Gibraltar in Združeno kraljestvo, C-106/09 P in C-107/09 P, EU:C:2011:732, točka 136).
- 115 Na šestem mestu, v zvezi z domnevnim neobstojem sodne prakse, ki bi nalagala vračilo celotne vrednosti posojila, zavarovanega s poroštvom, Komisija pravilno poudarja, da je Sodišče že določilo primer poroštev, ki jih je država dala podjetjem v težavah, in presodilo, da je treba taka poroštva šteti za pomoči v znesku, ki je enak posojilu s poroštvom (sodbi z dne 5. oktobra 2000, Nemčija/Komisija, C-288/96, EU:C:2000:537, točka 31, in z dne 28. januarja 2003, Nemčija/Komisija, C-334/99, EU:C:2003:55, točka 138).
- 116 Na sedmem mestu, iz tega izhaja, da je v takem primeru namen vračila pomoči od podjetja, ki je prejelo pomoč, v znesku, ki je enak posojilu s poroštvom, prav vzpostavitev prejšnjega stanja in ne naložitev sankcije temu podjetju, v nasprotju s tem, kar trdi družba Larko. Zlasti pa vračilo posojila banki, kot pravilno poudarja Komisija, ne pomeni vračila zneska pomoči državi.
- 117 Na osmem mestu, glede domnevno pomanjkljive obrazložitve izpodbijane sodbe zadostuje ugotovitev, da glede na sodno prakso, navedeno v točki 43 te sodbe, točke od 180 do 194 izpodbijane sodbe družbi Larko omogočajo, da se seznanijo z razlogi, ki so privedli do izrecne in implicitne zavrnitve njenih trditev, Sodišču pa, da razpolaga z dovolj elementi za izvajanje sodnega nadzora v zvezi s tem.
- 118 Iz tega sledi, da je treba četrti pritožbeni razlog zavrniti.

119 Glede na vse navedeno je treba, prvič, izpodbijano sodbo razveljaviti v delu, v katerem je Splošno sodišče z njo zavrnilo prvi del prvega tožbenega razloga v delu, v katerem se nanaša na ukrep št. 2, in drugič, pritožbo v preostalem zavrnilo.

Spor v postopku na prvi stopnji

120 V skladu s členom 61, prvi odstavek, Statuta Sodišča Evropske unije lahko Sodišče ob morebitni razveljavitvi odločbe Splošnega sodišča samo dokončno odloči o zadevi, če stanje postopka to dovoljuje.

121 V obravnavani zadevi Sodišče nima na voljo potrebnih elementov, da bi dokončno odločilo o prvem delu prvega tožbenega razloga v delu, v katerem se nanaša na ukrep št. 2, ki se nanaša na kršitev člena 107(1) PDEU zaradi napačne uporabe načela zasebnega akterja.

122 Kot je namreč razvidno zlasti iz točk od 53 do 71 te sodbe, Komisija na eni strani v spornem sklepu ugotovitev, da je bila družba Larko v času odobritve ukrepa št. 2 podjetje v težavah, opira na finančne rezultate družbe Larko, za katere ni sporno, da takrat niso bili na voljo. Po drugi strani se je Splošno sodišče omejilo na ugotovitev, da nobeden od elementov ne dokazuje „gotovo“, da so grški organi v navedenem trenutku za take težave vedeli.

123 Ob upoštevanju sodne prakse, navedene v točki 69 te sodbe, pa mora Splošno sodišče preveriti, ali upravni spis vsebuje elemente določene zanesljivosti in doslednosti, ki zagotavljajo zadostno podlago za sklepanje, prvič, da so grški organi ob odobritvi ukrepa št. 2 vedeli ali bi morali vedeti za domnevne težave družbe Larko, in drugič, da ta točka med upravnim postopkom ni bila sporna med grškimi organi.

124 V skladu z ustaljeno sodno prakso je namreč lahko odločba Komisije, kadar je sprejeta v okoliščinah, ki so zainteresiranim strankam dobro znane, obrazložena na kratko (glej v tem smislu sodbi z dne 19. septembra 2000, Nemčija/Komisija, C-156/98, EU:C:2000:467, točka 105, in z dne 26. junija 2012, Poljska/Komisija, C-335/09 P, EU:C:2012:385, točka 152).

125 Zadevo je zato treba vrniti v razsojanje Splošnemu sodišču.

VIII – Stroški

126 Ker se zadeva vrne v razsojanje Splošnemu sodišču, se odločitev o stroških pridrži.

Iz teh razlogov je Sodišče (drugi senat) razsodilo:

1. Sodba Splošnega sodišča Evropske unije z dne 1. februarja 2018, Larko/Komisija (T-423/14, EU:T:2018:57), se razveljavi v delu, v katerem je Splošno sodišče s to sodbo zavrnilo prvi del prvega tožbenega razloga v delu, v katerem se je nanašal na poroštvo, ki ga je družbi Larko Geniki Metalleftiki kai Metallourgiki AE leta 2008 odobrila grška država in ki se je nanašalo na posojilo 30 milijonov EUR, ki ga je tej družbi dala ATE Bank.

2. Pritožba se v preostalem zavrne.

3. Zadeva se vrne v razsojanje Splošnemu sodišču Evropske unije.

4. Odločitev o stroških se pridrži.

Podpisi